

4. SEMESTER • HOLD 21-6 • FORÅR 2023

Sidst opdateret den 01.02.23 – 4. version (2. års opgave sende på mail til Kristina Hermann og Kim Nygaard)

Sidst opdateret den 01.11.22 – 3. version (16.+17.+18. juni • Kristina Hermann)

Sidst opdateret den 01.07.22 – 2. version (2. års eksamen opdateret)

Sidst opdateret den 01.08.21 – 1. version (**Første udkast**)

Introduktion til semesterplan

Træningsgrupper og referater

Træningsgrupperne mødes (obligatorisk) minimum 4 gange pr. semester med referatpligt. I alt minimum 24 timers obligatorisk arbejde med mødepligt i træningsgrupperne. Træningsgrupperne skal arbejde med 1-2 terapeut-klient-øve-positioner hver gang de mødes, samt diskutere den obligatoriske litteratur. Møderne skal afholdes mellem de enkelte undervisningsgange og må ikke afholdes som en samlet blok henover en forlænget weekend eller i en ferie. **Se studieordningen for struktur og formalia.**

Fokuspunkterne er at sætte sig ind i begrebsapparatet, samt at forholde sig personligt til det teorien - genkender jeg mig selv eller nære relationer i det læste? Hvordan påvirker det læste mig? Spørgsmål til teorien kan bringes op i plenum. Træningsgruppearbejdet tager afsæt i form og struktur kendt fra undervisningen og gæsteklientarbejde. Vælger gruppen at arbejde med andet (evt. presserende problemstillinger), da redegøres der i referatet herfor.

Der skal skrives referat af møderne, som sendes til underviserne og Niels. Referatet indledes med tydelig angivelser af, hold- og gruppe-nummer, dato for mødes afholdelse, samt hvem der har deltaget, samt evt. fraværende. Fokus for gruppereferaterne er ikke en nøjagtig og minutøs gengivelse af mødet i træningsgruppen. Fokus for gruppemedlemmernes individuelle personlige bidrag til referatet skal være:

- Hvad tager jeg med fra dette træningsgruppemøde?
- Hvad fylder mest?
- Feedback til mødeleder
- Er der noget (personligt) jeg har brug for at tage op med underviseren ved næste undervisning?

Referaterne er en orientering til underviserne. Underviserne giver ikke eksplicit feedback på de enkelte referater. Det er gruppens/de enkelte medlemmers eget ansvar, at bringe temaer/problemstillinger de oplever i gruppen ind i undervisningen på plenum. Referentens rolle er at samle de enkelte deltagers bidrag, og sende disse samlet (i alt max 3 sider a' 2.400 tegn). Indholdsfortegnelse og oversigter, samt evt. bilag, tæller ikke med i omfanget.

Der afleveres gruppereferater til følgende undervisere, samt administrationen:

- Administration (Niels Møller) info@piaa.dk
- Birgitte Randrup Krog birgitte@piaa.dk
- Claire Neger claire@piaa.dk
- Kim Nygaard kim@piaa.dk
- Kristina Hermann kristina@piaa.dk

Tider og temaer

Undervisningen afholdes fredage og lørdage fra kl. 10.00 - 17.00, søndage fra kl. 10.00 - 16.00. Frokost afholdes kl. ca. 13.00 - 14.00. Der tages udgangspunkt i dagens undervisningstema som en vejledende overskrift for dagens forløb.

Afbud meddelelse direkte til weekendens underviser, med info@piaa.dk på som Cc. *Der refunderes ikke for deltagerfravær. Ret til ændring af semesterplan forbeholdes.*

Litteraturangivelser & pensum

Under hvert tema er der angivet anbefalet obligatorisk og supplerende litteratur til den enkelte undervisningsweekend fra de bøger der er pensum og angivet i bunden af semesterplanen.

Forum

Forum fungerer primært som bibliotek og database, hvorfra der kan downloades materiale og slides.

Fredag d. 20. januar 2023

Carsten René Jørgensen

**Konferencsalen
Storcenter Nord
Finlandsgade 17
8200 Aarhus N
Klokken 10.00 – 17.00**

Obligatorisk Litteratur

- Jørgensen, Carsten René. (2018), *Den Psykoterapeutiske Holdning*, Hans Reitzels Forlag

Supplerende litteratur

- Evt. supplerende litteratur tilgår

Den psykoterapeutiske holdning og virkningsfaktorer

Med afsæt i empirisk psykoterapiforskning og sin bog 'Den psykoterapeutiske holdning' (Hans Reitzels forlag) udfolder Carsten René Jørgensen, hvordan de afgørende elementer i virksom psykoterapi ikke primært knytter sig til valg af en specifik behandlingsteknik men snarere hænger sammen med psykoterapeutens mere personlige kvaliteter, som relationsevne og evne til at etablere og fastholde en psykoterapeutisk holdning i det terapeutiske rum.

På temadagen skitseres en række centrale elementer i virksom psykoterapi og i den psykoterapeutiske holdning - hvad det mere konkret vil sige at tænke og forholde sig psykoterapeutisk til klienten og dennes materiale, til hvad der udspiller sig i det terapeutiske rum, samt til sig selv og sine egne oplevelser i forbindelse med psykoterapeutisk arbejde.

21. + 22. januar

Kim Nygaard

Ryesgade 29. 3. Sal.

Obligatorisk Litteratur

- *Den gode opgave, opgaveskrivning på videregående uddannelser*, Rienecker, Lotte og Jørgensen, Peter Sray, Samfundslitteratur ISBN 87-593-0865-6.

Supplerende litteratur

- Fog, Jette (1998), *Saglig medmenneskelighed*, Hans Reitzels Forlag
 - Med Fokus på siderne 223 – 309, samt kap. 14 Terapeuten.
- Yalom, Irvin D. *Terapiens Essens*
 - Med Fokus på siderne 77 - 145

Gæsteklienter

- Medbring gerne gæsteklienter – koordineres med dagens underviser

Tema nr. 1. - Hvad forventes af 2. års opgaven?

- Gennemgang af metode, kriterier og regler for opgaveskrivning.
- Øvelsesarbejde i forbindelse med opgaveskrivning.

2. års opgave er beskrevet i studieordningens kapitel 6.

Opgaven skal være afleveret/modtaget senest den 15. april, kl. 15.00 – og sendes på mail til :

kristina@piaa.dk

kim@piaa.dk

Opgaven sendes tillige på mail til administration (Niels Møller)

info@piaa.dk

Evaluering af medstuderende

Ved semesterets indledning vælger de studerende selv en medstuderende fra én af de øvrige træningsgrupper, som de skal lade sig evaluere af til eksamen. Hver studerende kan kun evaluere én medstuderende.

Tema nr. 2. - Gæsteklienter

Psykoterapeutisk arbejde med gæsteklienter. **Der kan sættes klienter på lørdag 14.30 og søndag kl. 10.30.** Klientkoordinator skal kontakte underviseren senest en uge før weekenden, med henblik på, hvem holdet skal arbejde med.

10. + 11. + 12. februar

Claire Neger

Søndergade 64

Er normalt placeret som tema nr. 3. efter Tab & Traume

Obligatorisk Litteratur

- Bion, W.R., (2019), *Erfaringer i grupper*
- Schein, E., *Kulturdannelse, teoretiske perspektiver (kan downloades fra Forum)*

Hjemmeopgave

- Reflekter over hvad din grunderfaring er med at være i en søskendeflok, med grupper i skoletiden og med din gang her på uddannelsen.

Tema – GRUPPEUDVIKLING DEL I

Indhold og teori

Lige fra undfangelsen er vi alle en del af en gruppe – opvækstfamilien, den større familie, samfundet.

Måderne vi indgår i grupper på sætter fra starten i livet sit præg på os og måden vi oplever verden på: føler vi os udenfor, ser vi os selv som den naturlige leder, er vi ængstelige i grupper, osv.

Gennem livet er vores måden at være i grupper på en slags vandmærke for os og gruppelivet bliver både en kilde til udvikling og glæde, samt smerte og ubehag.

Opgaver og metode

Vi skal forholde os til de grundforhold der kendetegner en gruppe, samt gruppers udvikling og dynamik.

Vi skal relatere ovenstående til egne erfaringer fra opvækst, skole og livet her på uddannelsen.

Gruppeeftersyn

Mulighed for gruppe-eftersyn

Tema - Gæsteklienter under direkte supervision

Gæsteklienter

10. + 11. + 12. marts

Kim Nygaard

Søndergade 64

Er normalt placeret som tema nr. 2. før gruppeeftersyn

Obligatorisk Litteratur

- Hviid Jacobsen, M., Guldin, M., Juul Busch, C. (2019), *Giv sorgen ord – sorgkultur i forandring*
- Yalom, Irvin: "Eksistentiel psykoterapi"
 - Med fokus på Siderne 37 – 173
- Levine, Peter A. (2017), Traume og hukommelse, Hans Reitzels Forlag

Supplerende litteratur

- Bessel A. van der Kolk, (2019), *Kroppen holder regnskab*
- Davidsen-Nielsen, Marianne & Leick, Nini, *Den nødvendige smerte*, Socialpædagogisk Bibliotek
- Levine, Peter A. (2008), *Den Tavse Stemme*, Hans Reitzels Forlag
- Yalom, Irvin (2008): "Som at se på solen – at leve med døren"
- Claesson, Bodil, *Pigen der hoppede ud af sin krop*
- Guldin, Mai-Britt (2018), *Tænkepause*, Aarhus Universitetsforlag

Tema - Tab & Traume – Grundprincipper i bearbejdelse af tab og traume

Formål

For at kunne arbejde med andres tab, er det nødvendigt at have kendskab til og have bearbejdet sine egne, så ekkoerne fra disse ikke overdøver det som klienten kommer med.

Vi skal denne weekend arbejde med udgangspunkt i jeres egne tab. Hvordan bliver vi eksistentielt ramt, når vi lider tab? Rammen bliver en sorggruppemodel, som er skildret i "Den nødvendige smerte". Dagene vil forløbe med personligt arbejde i sorggruppe.

Vi gennemgår grundprincipperne i selve det terapeutisk sorgarbejde med klienter senere i uddannelsen (på 3. år), hvor fokus vil være på terapeutens rolle i psykoterapeutisk sorgarbejde.

Indhold/teori:

Se obligatorisk litteratur.

Metode

Kort oplæg fra underviseren. Undervisningen vil centrere sig omkring en forholden sig til den obligatoriske litteratur og individuelle processer. Teorien kobles til egne erfaringer og indsigter. Øvelser af terapeutiske processer, der tager afsæt i den obligatoriske litteratur, for at træne den studerendes refleksion og opmærksomhed på egne processer i relation til klient eller gruppe.

6. + 7. maj

Sten Byriel

Søndergade 64

Obligatorisk Litteratur

- Christine og Sten Byriel: Se mig! – Hør mig!

Supplerende litteratur

- Ingen

Gæsteklienter

- Ingen

OBS! Forberedelse

- Forbered en sang/et vers der betyder noget for dig at synge. Det kan være en salme, vise eller børnesang. Påklædningen skal være afslappet, så det er nemt at bevæge sig.

Tema - Stemmen i terapi ved Sten Byriel

Operasolist på det Kongelige Teater og censor på Musikterapeutisk Institut / Aalborg universitet

Mål med kurset

- ☐ At udvikle den studerendes evne til at bruge stemmen optimalt i det terapeutiske arbejde.
- ☐ At skabe bevidsthed om sammenhænge mellem kropsvaner og stemmebrug, og udvikle koordinationen af disse til gavn for den studerendes terapeutiske udtryk.
- ☐ At skærpe sensitiviteten over for såvel egne som andres krops- og stemmeudtryk.
- ☐ At nå størst mulig grad af autenticitet.

Den studerendes arbejde på kurset:

Undervisningen er af praktisk-fysisk karakter. Den studerende skal afprøve eksperimenter, øvelser og træning og være villig til at give og modtage respons i gruppen på de introducerede eksperimenter og lære i kraft af gruppen.

Beskrivelse af undervisningens indhold:

Ved en fysisk gennemgang af kroppens indflydelse på den endelige lyd, udforskes og defineres væsentlige områder som:

- grounding
- fysisk kropsholdning
- kropsstøtte
- den dybe vejtrækning

- balance
- sprogudviklingen
- det abstrakte sprogs begrænsning
- det nonverbale sprogs mulighed for følelsesudtryk
- glædens-, sorgens-, seksualitetens – og vredens lyd
- koblingen fra det oprindelige ursprog til dansk
- forståelsen af nødvendigheden for kroppens tilstedeværelse i det talte sprog
- stemmens naturlige leje
- sangstemmen
- fysiske og psykiske årsager til begrænsning i lydudfoldelse
- kunstnerisk fortolkning – fantasi

Der arbejdes i gruppe, med individuelle korrektioner og anvisninger.

Ved undervisningens afslutning har hver af de studerende fået lejlighed til at mærke, hvordan deres stemme fungerer optimalt i forskellige sammenhænge, og de har fået en teknik, der gør dem bevidste om, hvorledes de kan styre deres vokale udtryk i den retning, de anser som rigtigst, selv i stressede, og i terapeutiske sammenhænge vanskelige situationer.

Teorigrundlaget for undervisningen er:

- Poul Newham
- Alexander Lowen
- Oren Brown
- Susanna Eken

16. + 17. + 18. juni

Kim Nygaard
Kristina Hermann

Søndergade 64

Obligatorisk Litteratur

- Løvlie Schibye, Anne-Lise (2005), Relationer – Et Dialektisk Perspektiv
 - Fokus på kap. 11: Mod en forståelse af et terapeutisk sprog
- Yalom, Terapiens Essens
 - Fokus på siderne 45-155

Supplerende litteratur

- Ingen supplerende litteratur angivet

Tema - Afslutning på den 2-årige grunduddannelse / evaluering af skriftlig opgave

Indledning

Andet års eksamen består af henholdsvis en skriftlig opgave, samt en fagpersonlig evaluering der udføres ved 4. semesters afslutning. De studerende evalueres (i forholdet én til én) af hinanden, samt af de to undervisere der varetager semesterafslutningen. Formålet med første års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for den 2-årige grunduddannelse (stk. 1.)

Formål

Formålet med den 2-årige grunduddannelse er, at der opbygges teoretisk psykologisk viden, teoretiske færdigheder og personlige kompetencer (egenskaber), som gør den studerende i stand til, på kritisk konstruktiv vis, at genkende, forstå og i praksis forholde sig til psykologiske problemstillinger ved at bruge sin teoretiske forståelse og kunne forholde sig hjælpsomt til klienten, ved at regulere (sig selv og klienten) formulere, analysere og fortolke personligheds- og udviklingspsykologiske problemstillinger i relation til terapeutiske situationer eller problemstillinger, i professionelle omsorgsfunktioner på arbejdsmarkedet eller i psykoterapeutisk praksis, og danne professionelle synteser og vurderinger.

Formålet med andet års eksamen (skriftlig opgave + evaluering) er at følge (og videreudvikle) den studerendes faglige og personlige proces, med afsæt i første år. Herunder evne til teoretisk fordybelse i pensum (obligatorisk litteratur), fagpersonlige udvikling og terapeutiske færdigheder, integrationen af teoretisk viden i tanke og handlingsmønstre, samt at den studerende kan analysere og perspektivere pensum i forhold til eget personligt, og psykoterapeutisk arbejde, med anvendelse af relevant teori (pensum) som optik, i forhold til sin forståelse af både

sig selv og klienten, samt en faglig relevant håndtering af relationen (terapeutisk alliance) til klienten og psykoterapeutiske situationer og sessioner.

Ydermere vægtes de faglige og personlige udfordringer ved at give og modtage personlig feedback – selv når denne er vanskelig at komme med og at tage imod. Ved overgangen fra første til andet år øges fokus på og vægtningen af terapeutisk træningsarbejde på plenum og i træningsgrupperne.

Formålet med 2. års eksamen er baseret på formålsbeskrivelsen for den 2-årige grunduddannelse (jf. kapitel 1., stk. 1.)

Første del - fagpersonlig evaluering på 2. år

Indhold / teori

Overordnet arbejdes der ud fra foregåendes semestrets obligatoriske litteratur og temaer med øget vægt på dagens obligatoriske litteratur temaer.

Metode

Der tages udgangspunkt i gensidig evaluering studerende imellem og selvevaluering, samt en evaluering fra underviserne. Evalueringen tjener til at følge og stimulere de studerendes faglige og personlige udvikling, herunder:

- Teoretisk viden, forståelse og analyseevne (**Viden**)
- at øge bevidsthed om egne objektrelationer, tilknytningsstil, mentaliseringsevne og evt. blinde pletter (**Færdighed og kompetence**)
- at integrere egen subjektiv opfattelse med andres subjektive opfattelser / objektive iagttagelser (**Færdighed**)
- evne til at kommunikere og modtage potentielt svære og sårbare personlige meddelelser (**Kompetence**)

Hver studerende har ved studiets begyndelse udarbejdet en fagpersonlig målsætning (FP) for studieåret, indeholdende hvilke områder den studerende ønsker at udvikle fagligt som personligt. Selvevaluering tager udgangspunkt i denne FP, som den så ud ved årets begyndelse. Der vil endvidere være fokus på træningsgruppens udviklingsproces.

- Den fagpersonlige målsætning sendes, senest to uger før semesterafslutning, til den selvvalgte medstuderende.

a) Træningsgruppen - skal på sidste gruppemøde inden den afsluttende undervisningsweekend have forholdt sig til indbyrdes relationer gennem følgende spørgsmål:

- Hvad har jeg lært af dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (Kompetence)
- Hvad har været svært for mig i min relation til dig? – i forhold til de enkelte gruppemedlemmer og evt. gruppedynamikken som helhed (Kompetence)
- Hvad er min egen andel af det? (Kompetence)
- Hvad vil jeg aktivt bidrage med i det videre uddannelsesforløb? (Viden, færdighed, kompetence)

Materialet fra træningsgruppen er med til at *danne baggrund* for den faglige og personlige evaluering den studerende foretager af sig selv. Ved at have vores egen personlighed og ditto psykiske udvekslinger som genstandsfelt for vores opmærksomhed, trænes fagpersonlige egenskaber, færdigheder og kompetence, herunder evne til kontakt (med sig selv og andre), *indlevelse, empati, autenticitet, varme, forståelser (intellektuelt som følelsesmæssigt), vederheftighed og integritet (kunne sige undskyld og reparere evt. misforståelser), håndtering af klientens og egne autonomi, integritet og grænser (som det kendes gennem undervisningssituationer i plenum og træningsgruppens øvelsesarbejde)* samt på en personlig måde at udtrykke hvad vi oplever, tænker og mærker. Der skal ikke fremsendes noget referat/materiale til underviserne vedr. pkt. a). (Kompetence)

b) Selvevaluering – skal (inden undervisningen afholdes) udarbejdes på baggrund af følgende spørgsmål og som fremføres i plenum:

- Hvad har betydet mest for mig igennem de to studieår?
 - Eks. egne temaer/eget arbejde/andres personlige arbejde/ /undervisning
- Hvordan har jeg udviklet mig i forhold til min fagpersonlige målsætning?
- Hvordan vurderer jeg min parathed til at påbegynde superviseret arbejde som psykoterapeut?
- Hvad synes jeg, at jeg kan håndtere, og hvad er svært for mig? – Giv eksempler herpå
- Hvad har jeg brug for at udvikle fremover, fagligt som personligt?

Tidsrammen for selvevalueringen 10 minutter pr. studerende

c) Evaluering af medstuderende - studerende skal evaluere hinanden. Den studerende lader sig evaluere af en person fra én af de øvrige grupper. Den studerende vælger selv, hvem de vil evalueres af. Den samme person må ikke

evaluere mere end én medstuderende. To studerende må ikke gensidigt evaluere hinanden. Valget skal ske ved 4. semesters indledning, således dem der skal give feedback, har mulighed for at forberede sig. Efter evaluering og feedbackproces skabes der plads (ustruktureret pause) til dialog på tomandshånd. Fordelingen af hvem der evalueres af hvem koordineres af holdrepræsentanten uden for undervisningstiden.

Tidsrammen for gensidig evaluering er 5 minutter pr. studerende

Holdrepræsentanten sender - senest 2 uger før den afsluttende undervisningsweekend - en liste over hvem der evaluerer hvem til de to undervisere der er ansvarlig undervisningen denne weekend.

d) Evaluering fra undervisere - den studerende evalueres af to undervisere med udgangspunkt i den skriftlige eksamensopgave, samt den fagpersonlige målsætning sammenholdt med den aktuelle selvevaluering. Undervisernes evaluering af den studerende skal indeholde et læringsperspektiv for fremtidig udvikling. Fokuspunkter kan være niveau for teoretisk **viden, færdigheder** (evne til at omsætte teoretisk viden i psykoterapeutisk arbejde) og **kompetence** (praktisk psykoterapeutisk arbejde, med afsæt i egne fagpersonlige egenskaber).

Den personlige evaluering fra underviserne gives som udgangspunkt ikke på skrift. Derfor kan hver studerende med fordel vælge én eller to "referenter", der tager referat af det materiale evalueringsprocessen afføder.

Orientering vedr. brug af eksterne lokaler på Ryesgade 29, 3. sal

Lokalerne er beliggende på adressen Ryesgade 29, 3. sal, der ligger mellem Århus Hovedbanegård og PIÅ. Fra Banegården er der cirka 1-2 minutters gang til lokalerne på Ryesgade.

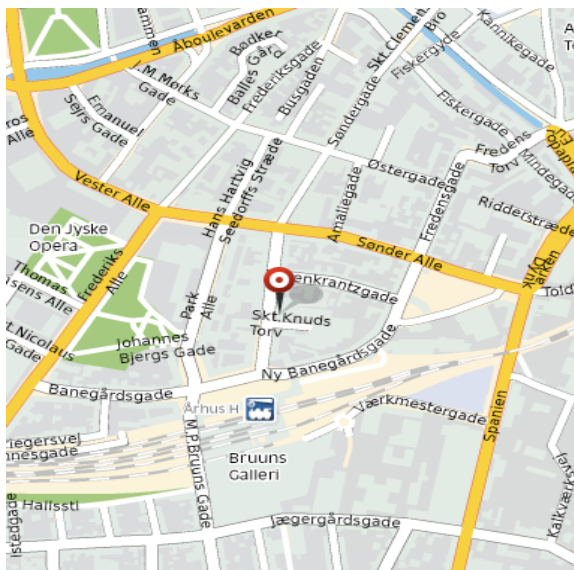
Det er dagens underviser der har nøgle og låser op. Det er tilladt at bruge venterum og regnskabslokale som grupperum. Er regnskabslokalet mod forventning låst, da ligger nøglen i øverste skuffe i personalekøkkenet

I tilknytning til undervisningslokalet er der et køkken inklusiv køleskab.

Det er vigtigt, at I stabler stolene i undervisningslokalet og frokoststuen (grupperum) efter endt undervisning. Dette da der er rengøring umiddelbart efter I forlader lokalerne.

NB: At stolene evt. er sat frem når I ankommer er ment som en hjælp til Jer - ikke et resultat af, at andre har glemt at stable dem.

OBS! Der er rygeforbud i hele opgangen. Rygning er derfor kun tilladt i gården eller på gaden

LITTERATURLISTE 4. SEMESTER

Pensum og anbefalinger

Under hvert tema er der angivet anbefalet obligatorisk og supplerende litteratur til den enkelte undervisningsweekend, fra pensumlisten i bunden af semesterplanen. Angivelserne under de enkelte temaer er anbefalinger, hvilket betyder, at den som studerende er velkommen til at læse litteraturen i en anden rækkefølge, hvis det giver mest mening for den enkelte studerende.

Det vigtigste er at læse pensum og tilegne sig begrebs- og analyseapparatet.

- At danne sig en integreret psykodynamisk forståelse, og bruge denne som optik for analyse og diskussion, i forhold til eget liv, terapeutisk praksis i undervisning/træningsgrupper, samt i eksamensopgaver.
- At tilstræbe en aktiv indre personlig forholden sig til pensum, samt aktivt at forsøge at forbinde ny viden fra pensum med allerede eksisterende begreber og forståelser, fra tidligere læst pensum.
- Måske er denne aktive forholdemåde den største forskel på at studere noget, i forhold til blot (mere passivt) at læse en teoretisk tekst, men uden samtidig at forsøge at forstå sig selv og verden med den nye viden og begrebsverden. At studere er mere slidsomt end blot at læse, men det er meget mere spændende og mere lønsomt.

Læsevejledning / Optik & analyse / Kobling af teori & praksis

Vi anbefaler vores studerende at læse litteraturen i forhold **til sig selv** og fokusere på følgende:

- Hvad er de centrale begreber - hvordan forstår I dem?
- Hvor genkender jeg overskriften på de teoretiske begreber / temaet / problemstillingen, der er omdrejningspunkt for den enkelte bog, artikel eller teori i mit eget liv?
 - Hvilke teoretiske begreber fra pensum er eksplicit/implicit i spil i mit liv?
- Træningsgruppe-medlemmerne kan med deres respektive træningsgrupper dele, hvad de er mest optaget – eller evt. ikke forstår. Del evt. jeres noter og lad jer inspirere af hinanden.
- Forberede evt. oplæg til jeres træningsgruppemøde. Det hjælper stærkt på egen forståelse at skulle formidle en given teori og begreber til andre – samt evt. forbinde og integrere nye teoretiske forståelser og begreber til allerede eksisterende teorier og begreber.

En anden mulighed er at dele med hinanden, de områder af litteraturen I hver især har som primært fokus og vil bringe i spil som analytisk optik på de terapeutiske sessioner der sker i plenum i undervisningen og dermed forbinde teori og praksis, både inde i jer selv og evt. eftersnak om en given session eller iagttagelser.

Evt. udgået litteratur kan downloades via forum. Hvis ikke den udgåede litteratur findes på forum, skriv da en mail til Niels Møller på info@piaa.dk. Identisk litteratur kan gå igen og optræde under forskellige temaer. Dette er ikke en fejl.

Obligatorisk litteratur & Pensum

Byriel, C. & Byriel, S. (1995), *Se mig! – Hør mig!* C.A Reizel

[Kan downloades fra Forum som PDF](#)

Bion, W.R., (2019), *Erfaringer i grupper*

Fog, J. (1998), *Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien*, Hans Reitzels Forlag

Hviid Jacobsen, M., Guldin, M., Juul Busch, C. (2019), *Giv sorgen ord – sorgkultur i forandring*

Levine, Peter A. (2017), *Traume og hukommelse*, Hans Reitzels Forlag

Løvlie Schibye, Anne-Lise (2005), *Relationer – Et Dialektisk Perspektiv*

Rienecker, L. & Jørgensen, P.S., *Den gode opgave, opgaveskrivning på videregående uddannelser*

Schein, E., *Kulturdannelse, teoretiske perspektiver (kan downloades fra Forum)*

Yalom, I. (2009), *Eksistentiel psykoterapi*. Hans Reitzel

Yalom, I. (2009), *Terapiens essens*, Hans Reitzel

Supplerende litteratur

Bessel A. van der Kolk, (2019), *Kroppen holder regnskab*

Byriel, C. (2003), *Mor, far og alle de andre, børns oplevelse af skilsmisse*. Aschehoug

[Kan downloades fra Forum som PDF](#)

Claesson, Bodil, *Pigen der hoppede ud af sin krop*

Davidsen-Nielsen og Leick (2001), *Den nødvendige smerte*, Socialpædagogisk Bibliotek.

Fog, J. (1998), *Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien*, Hans Reitzels Forlag

Guldin, Mai-Britt (2018), *Tænkepause*, Aarhus Universitetsforlag

Levine, Peter A. (2008), *Den Tavse Stemme*, Hans Reitzels Forlag

Yalom, I. (2009), *Terapiens essens*, Hans Reitzel

Yalom, I. (2009), *Eksistentiel psykoterapi*. Hans Reitzel

Yalom, Irvin (2008): ”Som at se på solen – at leve med døren”